Zlatko Pinter – Crnogorska pravoslavna crkva bila je samostalna 154 godine prije nastanka Srpske pravoslavne crkve

(Izvor za fotografiju: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c5/Gerb_mitMOC.jpg)

Svaki pravoslavni narod koji na određenom ima državnu samostalnost ima i pravo na svoju autokefalnu crkvu na čelu koje je patrijarh, arhiepiskop ili mitropolit. U Crnoj Gori postoji stoljetna tradicija autokefalnog mitropolita i nitko se nije imao pravo miješati u vjerski život Crnogoraca, utoliko prije što su oni neovisno od bilo koga sa strane birali svoga duhovnog poglavara. Faktična autokefalnost Crnogorske pravoslavne crkve započinje ukidanjem Pećke patrijaršije (1766. godine), iako ni do tada ni jedna druga pravoslavna crkva nije imala kanonsku jurisdikciju nad njome.

Ovo što se danas događa s Crnim Gorom i oko nje, nije ništa drugo nego još jedan pokušaj velikosrpske hegemonističke klike da na tragu starih težnji, negirajući samo postojanje Crnogoraca kao naroda, ospori njihovo pravo na samostalnost, pa i neovisnu, autokefalnu crkvu.

Istina je sljedeća: **Autokefalna Crnogorska pravoslavna crkva ukinuta je nakon što je aktom regenta Aleksandra I. Karađorđevića od 17. lipnja 1920. godine provedeno ujedinjenje pravoslavnih crkava na području tadašnje Kraljevine SHS u jedinstvenoj Srpskoj pravoslavnoj crkvi (koja se pod tim nazivom zove na tom teritorijalno-administrativnom obliku i opsegu nikada nije postojala).**

Srpska pravoslavna crkva nastala je 19. ožujka 1920. godine

To ujedinjenje dogovarano je na ukupno četiri konferencije u razdoblju od 1918. do 1920. godine, a ključna uloga u svemu imao je regent **Aleksandar Karađorđević**.

Prva je konferencija održana u Srijemskim Karlovcima već 18. prosinca 1918. godine i na njoj je bilo zaključeno kako postoji volja za ujedinjenjem, te je izraženo očekivanje da će Cetinjska mitropolija u Crnoj Gori prihvatiti to ujedinjenje – **mada na ovom skupu episkopa nije bio njezinih predstavnika** . Dakle, potpuno je jasno kako je ovo mišljenje da "postoji volja za ujedinjenjem" s Cetinjskom mitropolijom doneseno bez izražene volje legitimnih predstavnika Crnogorske pravoslavne crkve.

Na Drugoj konferenciji održanoj od 11. do 15. svibnja 1919. godine u Beogradu već se donosi konačna odluka i proglašava "duhovno, moralno i administrativno jedinstvo svih srpskih pravoslavnih crkvenih oblasti", a koje će se u konačnici definirati kad se pod predsjedanjem svoga " patrijarha "sastane" Arhijerejski sabor "te Ujedinjene Srpske Crkve ". Za daljnju provjeru ovih odluka, formiran je "Privremeni odbor" od pet članova.

Od 20. studenoga do 2. prosinca, na Trećoj konferenciji u Srijemskim Karlovcima usvojen je "Nacrt zakona o proglašenju i vaspostavljanju Srpske Patrijaršije". Potom su slijedili šestomjesečni pregovori s Carigradskom patrijaršijom koji su okončani tek nakon što je **Srbija na njezin račun uplatila 1,5 milijuna franaka, čime je novoformirana "Srpska pravoslavna crkva" platila svoju autokefalnost**. Te poslije toga, Carigradska patrijaršija je (19. ožujka 1920. godine) priznala i blagoslovila ovo ujedinjenje.

Završni čin cijele operacije formiranja SPC uslijedio je nakon što se Četvrta konferencija koja se održala 27. kolovoza 1920. godine proglasila Svetim arhijerejskim Saborom Srpske Pravoslavne Crkve. Na ovom je zasjedanju izabran i prvi patrijarh SPC, Dimitrije Pavlović (do tada arhiepiskop Srbije i mitropolit beogradski) koji je svečano ustoličen na tu dužnost u Peći (28. kolovoza 1924. godine).

Prethodno je uspostavljena Srpska patrijaršija, 12. rujna 1920. godine, na svečanosti u Sabornoj crkvi svetog Nikole u Srijemskim Karlovcima, a cijeli je ceremonijal imao snažnu simboliku kosovskog mita.

Istina o uspostavi autokefalne crkve u Raškoj

U vrijeme djelovanja utemeljitelja raške crkve Rastka Nemanjića (kasnije Sveti Sava), ona je bila podređena Ohridskoj arhiepiskopiji u svom je sastavu imala samo tri eparhije: Prizren, Lipnjan i Ras i u njima su vladike bili Grci. Nakon što je (1217. godine) od Pape dobio lovorov vijenac (što je u to vrijeme imalo značaj međunarodnog priznanja države) uz obećanje vjernosti Rimu – Rastko (Sava) dvije godine poslije (1219.) odlazi u maloazijski grad Niceju gdje se tada nalazi prijestolnica bizantskog cara i carigradskog patrijarha u azilu (koji je pobjegao iz Carigrada jer su ga osvojili Latini) i od njega uspijeva izmoliti za rašku crkvu status arhiepiskopije. Ovoga puta, on obećava vjernost njemu jednako kako je obećao Rimu kad je molio lovorov vijenac od katoličkog pape Honorija III.

Godine 1221., Rastko sazivlje u manastiru Žiča (blizu današnjeg Kraljeva u Srbiji) "državno-crkveni sabor" i tako kruniše brata Stefana za kralja Raške. U isto vrijeme on organizira krvave progone bogumila i poglavara Crkve bosanske (nastale u krilu katoličke biskupije) koja je pružala utočište protjeranim kršćanima. Svi koji nisu pristali na odricanje od svoje vjere i prijelaz na pravoslavlje bili su pobijeni ili mučeni i protjerani.

Svoj uzlet Raška crkva doživljava pod Osmanlijama (zahvaljujući fermanu turskog sultana – tzv. Pećka patrijaršija) kad se teritorijalno širi u granicama turskih osvajanja na Balkanu. Taj je povlašteni položaj dobila zahvaljujući Sokolovićima od kojih je jedan (Mehmed-paša) bio na položaju velikog vezira, dok su njegova braća (Makarije, Antonije, Gerasim itd.) upravljala Pećkom patrijaršijom. Ona je svoju jurisdikciju štitila daleko izvan granica matičnog područja Raške (kasnije Srbije).

Interesni savez između crkve i države bio je obostrano koristan: crkva je država osiguravala pokornost i poslušnost naroda, a ova joj je uzvraćala bogatim darovima, gradnjom hramova i povlaštenim položajima u društvu. Od razdoblja Pećke patrijaršije crkva u Raškoj/Srbiji bila je moćno sredstvo teritorijalnog ekspanzionizma i po pravilu prethodnica osvajanja tuđih zemalja – bilo je da se to činilo pod okriljem Osmanlija, Ugarske, Austro-Ugarske, Kraljevine SHS/Jugoslavije ili socijalističke Jugoslavije.

Tog se osvajačkog sindroma današnja SPC nikad nije odrekla – naprotiv, ona usvajanjem "svetosavlja" (kao posebnog oblika ekstremne vjersko – nacionalne ideologije koja u sebi objedinjuje prepoznatljive temeljne postulate nacizma i fašizma) postaje sve agresivnija, stavljajući u prvi plan nacionalne interese umjesto vjere i njegujući svoj **etnofiletizam** (koji je odbačen kao hereza 1872. godine na Carigradskom saboru i čije su odluke postale obvezujuće za sve pravoslavne crkve), te podanički služeći ekstremnom velikosrpskom nacionalizmu, umjesto da se posveti odgajanju nacije u kršćanskom duhu, što bi moralo biti njezino poslanje.

Iz toga proizlaze temeljni problemi kojih smo i danas svjedoci. **Zar nije apsurdno da SPC ne priznaje postojanje pravoslavnih koji nisu Srbi na području nekadašnje Jugoslavije i smatra sasvim prirodnim da isključivo i jedino ona ima svoju jurisdikciju na njima?**

I ne samo to. Srbija i njezina crkva idu i korak dalje. **Oni ne priznaju samosvojnost i samobitnost čitavih naroda: Hrvata, muslimana ("Bošnjaka"), Makedonaca, Crnogoraca smatrajući ih "otpadnicima od srpstva" – dok u radikalnijim varijantama idu tako daleko da čak negiraju i postojanje Bugara i Rumunja.** Uzme li se sve to uzeti u obzir, zar se treba čuditi tomu što oni danas čine u Crnoj Gori nastojeći izazvati izvanredno stanje i građanski rat unutar ove zemlje?

Istini za volju, mnogi su crnogorski vladari u prošlosti (poput Petra II. Petrovića Njegoša – vladike i državnog poglavara Crne Gore) opijeni "kosovskim bojem" i drugim srpskim mitovima išli na ruku takvim težnjama pa su Crnogorci u percepciji većine Srba i danas "izmišljena" "i" nepostojeća "nacija koja služi jedino" razbijanju srpstva ".

Istina o autokefalnosti Crnogorske crkve

Nestankom države Crnojevića krajem XV. stoljeća, Crnogorci su potpali pod osmanlijsku vlast, ali su nepokorna i

borbena crnogorska plemena dizala stalne bune, tako da su već u XVI stoljeću dobili autonomiju.

Već od 1697. godine počinje organizirana borba za političko i vjersko jedinstvo zemlje izborom vladike Danila

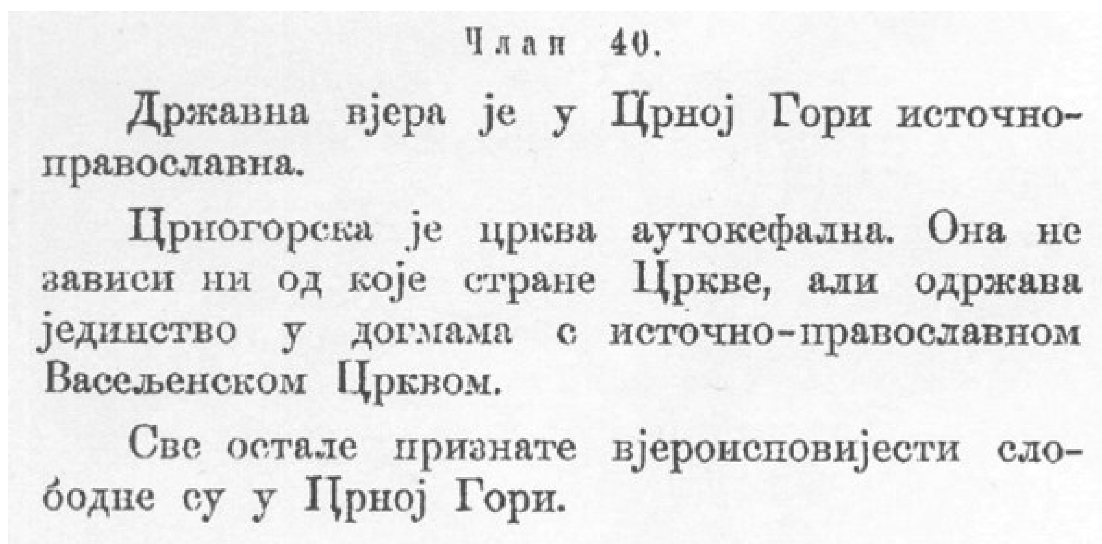
Petrovića Njegoša kojeg je izglasao Općecrnogorski zbor. Zemlja je dobrim dijelom podijeljena međusobnim plemenskim sukobima i islamizacijom. Pravoslavni Crnogorci provode sustavno pokrštavanje domaćih muslimana ("istraga poturica") koje je ne rijetko bilo praćeno krvavim obračunima s izraženom vjerskom netrpeljivošću i mržnjom.

Od 1696. do 1852. godine crkvena i državna vlast bile su ujedinjene u vladarima iz dinastije Petrovića koji su ujedno bili i crkveni poglavari autokefalne Crnogorske crkve. Crna Gora je postala nasljednim kneževinom 1. ožujka 1852. godine, kad je izvršena i razdioba državne i crkvene vlasti.

Godine 1871. knjaz Nikola je popisao 11 manastira kao kulturno blago Knjaževine Crne Gore koje se ustupaju na korištenje Crnogorskoj mitropoliji, s tim što se precizno definiraju obveze mitropolije prema državi i prema narodu.

Dokaz o autokefalnosti Crnogorske crkve nalazimo u Ustavu Knjaževine Crne Gore iz 1905. godine, gdje u Članku 40. piše:
"Državna vjera je u Crnoj Gori istočno-pravoslavna.
Crnogorska je crkva autokefalna. Ona ne ovisi od kojih strana Crkve, ali održava jedinstvo u dogmama s istočno-pravoslavnom Vaseljenskom Crkvom.

Sve ostale priznate vjeroispovijesti slobodne su u Crnoj Gori."

Члан 40.

Државна вјера је у Црној Гори источно-православна.

Црногорска је црква аутокефална. Она не зависи ни од које стране Цркве, али одржава јединство у догмама с источно-православном Васељенском Црквом.

Све остале признате вјероисповијести слободне су у Црној Гори.

Članak 40. Ustava Knjaževine Crne Gore iz 1905. godine koji govori o autokefalnosti Crnogorske crkve i slobode vjere
(Izvor za fotografiju: https://hr.wikipedia.org/wiki/Crnogorska_pravoslavna_Crkva)

Nema, dakle, nikakve sumnje, da je Crnogorska crkva u faktičkom smislu bila samostalna (autokefalna) nakon

ukinuća Pećke patrijaršije (1766. godine), što je već prije toga bilo potvrđeno samostalnim izborima svjetovnog i duhovnog vladara u jednoj osobi (1696.) i konačno zakonski sankcionirano Ustavom Knjaževine Crne Gore. Ovaj je Ustav donesen 19. prosinca 1905. godine i bio je važeći pravni akt i nakon što je 28. kolovoza 1910. godine proglašena Kraljevina Crna Gora, što znači da je vrijedio i u vrijeme ujedinjenja sa Srbijom.

Ova je država jednako kao i Kneževina Srbija međunarodno priznata na Berlinskom kongresu (1878. godine), a u zajednicu s Kraljevinom Srbijom (1918. godine) ušla je kao samostalna ustavna monarhija (iako joj je dio vlade i oružanih snaga bio u egzilu sve do 1921. godine. U Crnoj Gori, kako se dobro zna, to "ujedinjenje" nije prošlo glatko jer je izbila pobuna onih koji ga nisu prihvaćali, prema kojima su srpske trupe primjenjivale surove odmazde, ne pošteđujući ni obitelji ustanika.

Crna Gora danas samo vraća ono što joj je oteto 1920. godine

Povijesne činjenice govore kako je Crna Gora u državnu zajednicu sa Srbijom (u Kraljevinu SHS) ušla sa svojim teritorijem i autokefalnom crkvom i manastirima koji su 1871. godine evidentirani kao kulturno blago države Crne Gore i ustupljeni Crnogorskoj mitropoliji. Srpska pravoslavna crkva, međutim, odmah nakon što je formirana i priznata kao autokefalna (19. ožujka 1920. godine) nastoji svoju jurisdikciju proširiti na sva područja nekadašnje Pećke patrijaršije. Tako je 1931. godine formirana crnogorsko-primorska mitropolija pod patronatom SPC, a Ustavom Srpske pravoslavne crkve (od 16. studenoga 1931.) konačno je u praktičnom i u formalno-pravnom smislu dokinuta svaka autokefalnost Crnogorske crkve.
Događaji kojima svjedočimo u Crnoj Gori danas, govore o žilavosti i ustrajnosti velikosrpske osvajačke ideologije čiji su temelji u Srpskoj pravoslavnoj crkvi i "svetosavlju" kao najrigidnijem izrazu srpskog vjersko-nacionalnog hegemonizma. SPC je visoko politizirana institucija koja ne odustaje od stvaranja "Velike Srbije", odnosno od osvajanja svih zemalja koje po zemljovidima skrojenim u SANU ulaze u njezine granice.

"Molebani", "litije" i "protestne šetnje" što ih organiziraju velikosrpski jastrebovi iz političkih, intelektualnih i crkvenih krugova po gradovima Crne Gore u tobožnjoj namjeri "zaštite srpskih svetinja" koje su "ugrožene" proglašavanjem Zakona o slobodi vjeroispovijesti (stupio na snagu 8. siječnja ove godine), samo su pokušaji da se preko SPC zadrži utjecaj Srbije i povrati hegemonija koju je ona nad Crnim Gorom imala od 1918. do 2006. godine, jednako kao i najnovije ustoličenje mitropolita SPC na Cetinju koje je izvedeno u mafijaškom stilu – helikopterskim desantom.

Sad kad su Crnogorci konačno odlučili u prošlosti otetu imovinu vratiti u vlasništvo svoje Crkve i države, srpska propaganda melje o "pljački" i "ugroženosti srpstva i pravoslavlja". Stara metodologija u kojoj je sindrom "vitalne ugroženosti" Srba "svih i svugdje" već više od 150 godina *spiritus movens* jedne ekstremne, militantne, i nadasve destruktivne ideologije.

Sa Srbima uvijek treba biti oprezan, jer su tijekom XX stoljeća (pa i 90-ih godina) jasno pokazali što su sve u stanju napraviti u ime ostvarivanja svog "nacionalnog cilja". No, Crna Gora nema kuda. Ona ne smije podleći ucjenama i pritiscima, niti se smije uplašiti zveckanjem oružjem i prijetnjom građanskim ratom – ako misli opstati.